“Büyük Kentlerde Yaşayanların Zihinleri ve Bedenleri İşgal Edilmiş Durumda”

Derya Gursel

17 Şubat 2015
3913 defa okundu.

0 Paylaşım

Twitter
Facebook
Pinterest
WhatsApp

BLOK art space'in Çukurcuma'daki galeri mekanında ve Faik Paşa Caddesi üzerinde yer alan inşaat halindeki boş bir binada devam eden DALGALAR sergisini Ebru Yetişkin, Buşra Tunç ve Alper Derinboğaz ile konuştuk.

DG: Güncel tartışmalara da sıklıkla giren yeni medya kavramından bahsederek başlayalım mı? Nedir yeni medya? Sergide bilinçli bir şekilde mi araçsallaştırıldı? Yeni medya kavramına bakışınızı tanımlayabilir misiniz?

Ebru: Bilim, sanat ve teknolojilerin kesişmeleri olarak tarif etmenin en doğrusu olduğunu düşünüyorum ki bu da ucu açık ve pekde anlaşılmayan bir şey oluyor aslında. Bir taraftan sergiyi yapmamın amacı yeni medya sanatları dediğimiz şeyin tam olarak ne olduğunu anlamak ile ilgili ki ben de bunun üzerine çalışıyorum zaten yıllardır.

Yeni medyanın birtakım özellikleri var; interaktif olması, performatif olması, deneyimsel olması deneylerden oluşması gibi. Başka bir deneyim alanı yaratmak o kadar çok havada kalıyor ki deneyimlemenin kendisinin bir öğrenme yolu olduğunu düşünürsek bunu hakikaten yaşatmak gerekiyordu. O yüzden bu serginin yeni medya sanatlarının Türkiye’ye girmesi ve yayılması açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum.

70’lerden başlayarak yeni medya sanatlarının çağdaş sanatın içindeki birtakım hareketlerle bağını kurabilirsiniz. Bir sürü hareketten besleniyor ve “günümüzün sanatı” bu. Günümüzün sanatı derken etkileşimli olması burada önemli. Kullanıcının işi bir taraftan dönüştürmesi ve onunla etkileşime geçerek perform etmesi, icra etmesi bir deneyimi bir duyguyu, bir fikri ortaya çıkarması yahut bir boşlukta kalması büyük bir şey.

“Bugüne Kadar Kullandığımız Kavramlarla ve Kuramlarla İşleyen Küresel Sistemi Kavramak Mümkün Değil”

DG: Toplumsal bir eleştiri yapmıyor ama toplumsal bir betimlemede bulunuyor, aynı zamanda çok bireysel deneyimlere dayanan bir rolü de var. Bu yaygınlaşan bir duruş gibi de geliyor bana, eleştirel olmadan tasvir durumu...

Buşra: Ben yeni medyanın temelindeki mekansallık ve deneyim meselesini önemsiyorum. Yeni medyanın önemli oluşu bugün gözümüzün ve algımızın neyi talep ettiğiyle çok ilişkili, çünkü bugün artık algı; duyumsadığı, içinde bulunabildiği, temasa geçebildiği, çok boyutlu deneyimleri seçiyor. Görsel hafıza tarihsel süreç boyunca sürekli kırılmalar yaşıyor. Fotoğrafın icadını hazırlayan süreçlerde toplumun görsel algısı, anı birebir kaydetme dürtüsüyle buna hazırlanıyordu ve ardından hareket geldi. Bu akış içinde fotoğrafın ve hareketli görüntünün icadı görsel hafızaya zamansal bir yarık açtı. Bu açılmalar kendiliğinden ve bir anda ortaya çıkmış durumlar değiller, sosyolojik yapı ve gündelik yaşamla çok ilgililer. Görme biçimi buna hazırlandı ve bakış bir şekilde evrildi. Bugün de tüm bu güncel toplumsal dönüşümler ve hızlı akış içinde yeni bir görsel kırılma içinde olduğumuzu söylemek mümkün. Yeni medya sanatı tam da algımızın talep ettiği çok yönlü ve hızlı değişen duyumsamaları tasvir eden, bu kırılma süreçlerini bize okutan araçlar sunuyor.

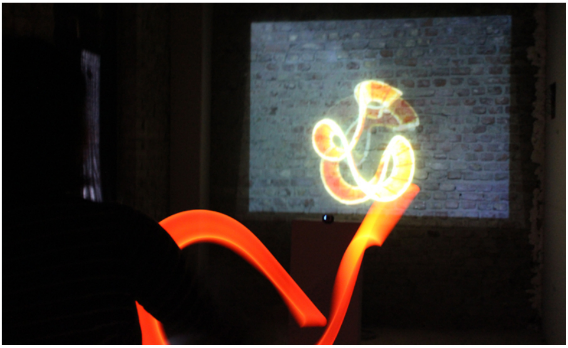

Ebru: Serginin ana amaçlarından biri de güncel toplumsal dönüşümün nasıl inşa edildiğinin mimarisini kavramaya çalışmak. Bugüne kadar kullandığımız kavramlarla ve kuramlarla işleyen küresel sistemi kavramak mümkün değil. Çok ciddi fizik bilmek gerekiyor. Çünkü bugün veri akışlarıyla dolayısıyla akışkanlar bilimiyle çalışan bir düzen var, siyasi ekonomi var. Dolayısıyla bu siyasi ekonominin yarattığı toplumsal dönüşümde fizikle ilgili olan bir durum. Bunların daha önceden birer metafor olarak ya da temsili kavramlar olarak kullanıldığını gördük. Serginin ana amaçlarından bir tanesi de bu kavramı metafor olarak kullanmak değil yeni bir perspektif önermek.

DG: Serginin metnini okuduktan sonra bir metafor olmadığının farkına varıyorsunuz ama bir yandan da özellikle sergi mekanını gezdikten sonra o hissiyatla bağı baya kuvvetli geliyor. Özellikle mekanda ortaya çıkan karamsar duruş “dalgalar” kavramı ile metaforik bir ilişki kurmaya zorluyor insanı. Peki sizce metin mekanda neden bu kadar distopik bir yansıma buldu?

Buşra: Dalgalar sergisinin inşaatı devam eden bir binaya yerleşmesi mekanın belleğinde bir ara kesit oluşturuyor. Sergi yapının olağan seyrinde giden dönüşüm sürecinde iki zaman noktası arasına yerleşerek dalgalanma yaratıyor. Kuruluma başlama tarihinden serginin bitimine kadarki tüm deneyimler mekanın hafızasına iz olarak işleniyor. Yine inşaat halinde oluşu bize tüm iç sistemini, tüm yapısını okuyabildiğimiz açık bir mekan sunuyor. İşler de aynı yolla kendini açıyor, sistemlerini gizlemeye çalışmıyor. İzleyici hem mekanla hem de işlerle aynı açıklıkla iletişime geçmiş oluyor. Sergiyi gezerken kurulumda kullandığımız alet edevatları etrafta görmeniz çok mümkün.

“Herhangi Bir Şeyle Etkileşime Geçebilme Süremiz En Fazla 5 Saniye”

DG: O zaman inşaat halinde bir binada olması bilinçli bir tercihti? Sergi hazırlık sürecinde nerede olmalı sorusuna cevaben; tamamen kendine açık eden, izleyiciyle en iyi şekilde buluşabilen yanıtlarını size sundu...

Buşra: Sergisinin kavramsal çerçevesinin dalgalar üzerine kurulması gibi mekan kararı, yerleşimler ve yerleştirmelerin -hem yapısal hem de içerik olarak- bu deneysellik üzerine inşa edilmesi sergiyi izleyici için bir deney alanına dönüştürdü.

Ebru: İstanbul gibi mega kentler kentsel dönüşüm süreci içindeyken bir inşaatın içindeyiz zaten. Bir inşaatın içinde yaşıyor gibiyiz. O yüzden güncel olanla konuşması da önemliydi.

Buşra'nın dediği gibi son derece açık ve şeffaf bir şekilde "do it yourself" yani "kendin yap" kültüründen beslenerek inşaatın içinde, çoğu şeyi kendimiz yaptık ve de işlerin de teknik alt yapısı "maker" hareketiyle beraber oluşturuldu.

Buşra: Mekanın ortadan kalktığı sergileme alanlarına karşı bu sergi izleyiciye şeffaf mekansal bir deneyim sunuyor.

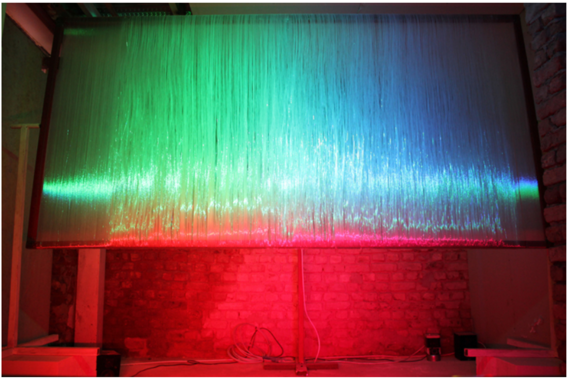

Ebru: Bir diğer tarafı da benim şöyle bir gözlemim var; bugün özellikle büyük kentlerde yaşayan sanat kullanıcıları diyelim, o kadar aşırı uyarılmalarla karşılaşıyor ki yaşıyor ki farklı kanallardan gelen aşırı uyarılmalarla zihni ve bedeni işgal edilmiş durumda. Dolayısıyla herhangi bir şeyle etkileşime geçebilme süremiz maksimum 5 sn. Bu sürede yakaladın yakaladın izleyicinin algısını. Bu durum güncel sanatçıların aşması gereken, hakikaten zor bir süreç.

Bana soruyorlar “her dijital teknolojiyi kullanan iş, yeni medya sanatları mıdır? O halde estetik ne olacak?” diye. Bu benim görüşüm; “yeni medya sanatları içinde estetik” hala çok önemli bir mesele. Sanatların içindeki o büyüleme şaşırtma başka bir şey varmış” dedirtmek bu 5 saniyelik zamanın içinde yapılması gerekiyor.

“Bizim İçimizdeki Dürtü Duyumsatma ve Deneyim Yaratma İsteği”

DG: Yeni medya sanatının neden daha çok betimleme yoluna gittiğini konuşabiliriz. Eleştiri her yerde gibi ama kısa sürede çok şey söyleme çabası içine girmiş gibi sanat.

Ebru: Sorumluluk etiği modernin söylemi. Yasa çıkarmaya yöneliktir; bu da siyasetin, hukukun, dinin ve etiğin yaptığı bir şey biz bununla ilgilenmiyoruz. Sorumluluk etiği ya da bir yozlaşma eleştirisi yapmaktan ziyade mevcut olanın yeniden üretilmesini sağlayan kritik araçları ortaya koymak. Oluşlar var burada. Yeni medya sanatçısının güncel olanı kavraması bu zihniyeti yeniden üretecek sanatsal birtakım araçlar icat etmesi gerekiyor. Bu nedenden dolayı da dijital teknolojiler ya da bilimsel bir takım şeyleri kullananların hepsi yeni medya sanatçısı olabilir mi? Bana kalırsa olamaz. Bugünkü işlerin en kritik işlevi bir dönüşüm, bir mutasyon yaratma çabasından kaynaklanıyor bana kalırsa.

Buşra: Eleştiri gerçekten her yerde. Bizim içimizdeki dürtü duyumsatma ve deneyim yaratma isteği. Dolayısıyla bir eleştiriden çok aslında daha temeldeki şeylere dokunmakla ilgili.

DG: Serginin alt yapısı da oldukça kuvvetli…

Buşra: Sürecinin de çok iyi geliştiği bir sergi oldu. Sürecin de deneyime dönüştüğü ve sonuç ürünlerde, mimar olarak tıpkı mekansal yaklaşımda olduğu gibi sanatsal yaklaşımda da kullanıcının çok da kontrol edilmediği işleri önemsiyorum.

Ebru: Bitmiş bir ürün yok. Kullanıcının sürekli değiştirebildiği, sürece dahil edildiği ve işin nasıl işlediğine müdahil olabildiği işler var.

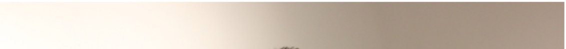

DG: İlk tema nasıl ortaya çıktı? Bir beyin fırtınasıyla mı odu? O temayı alıp işlediniz mi? Siz dalgalar temasını alıp üzerine bir iş çıkardınız.

Alper: Minkowski'nin öne sürdüğü kuantum köpüğü diye bir araştırma var biraz oradan etkilendik ama tabi ki bilimsel çalışma değil bizim çalışmamız.

En etkileyici tarafı "boşluk yoktur" demesi. Aslında her şey kuantum köpüğü dediğimiz bu şeyden oluşur ve bu tür parçacıklardan oluşan bir evren vardır diyor. Biraz bu kavramları nasıl görselleştirilebileceğimiz üzerine bir çalışma yaptık: çok küçük bir düzlemde boşluk diye kafalarımızda canlanan, atomlar arası veya hücreler arası boşluğu anlamak adına. Hatta "mimarlık boşluğun sınırlamasıdır" gibi tanımlar var mesela onu da düşününce aslında boşluk diye bir şey olmadığını anlamak yani aslında her şeyin iç içe olduğunu anlamak bütün insanlık olarak "belki hepimiz bir şeyin parçasıyız, köpük gibi bir şeyiz" diye düşünmek... Bu tür bir kavrayış dünyaya bakış açısı için çok etkileyici geldi bize. Birkaç senedir zaten kuantum fiziğiyle ilgileniyordum. Bunu çalışmaya bu şekilde aktardık. Gerisi de deneyim tabi.

İşin kendisi olarak iki farklı şekli var biz çok fiziksel artık heykel diyebileceğimiz bir iş bir tanesi de böyle gözlüğü takıp tamamen birebir deneyimlenebilen bir dünya. İkisi de aynı şeyin farklı halleri aslında.

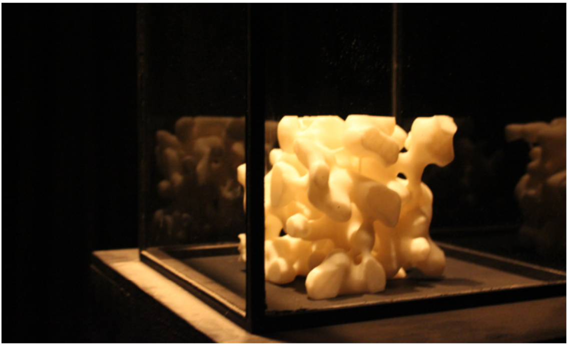

DG: Aslında interaktif olması, boşlukla ilişkiye girme durumu ayrıca özel.

Alper: Kesinlikle. Diğer taraftan teknik olarak da çok farklı bir şey gördük. Dünyada bu anlamda 3 boyutlu gözlüklerle içine girip deneyimleyebilen bir başka sanat işi yok. O yüzden bu bir ilk.

DG: Buşra biraz senin işinden bahselim mi?

Buşra: Işık yalnızca varlığına aydınlık yokluğuna karanlık dediğimiz bir oluş mudur… Işık; maddeyle etkileşiminde her seferinde farklı formlarda var olan bir enerji. Kendi doğasındaki belirsiz davranış biçimiyle-dalga-parçacık ikiliği- kuantum fiziğinin muğlak alanındadır. Sinusoid micro ölçekteki bu belirsizliği görünür hale getirmeyi araştıran bir deney gibi aslında. İşin, merceklerle ilişkisi çok kritik bir noktada. Gözümüzle baktığımız şey arasına giren, ölçeği ve algımızı değiştiren mercekler gözümüzle hakikat arasında sürekli bir manipülasyon yaratır. Sinusoid, algımızı değiştiren, ölçek kaymaları yaratan merceklerin ışıkla etkileşiminden doğan bir ışık performansı. Işığın kendi doğasındaki belirsiz davranış biçimini temel alarak izleyiciye, ışığın en temel dalga formu olan sinus dalgasından başlayıp parçaçıklarına ayrılan gerilimli bir performans sunuyor. Bugünün simulasyon dünyasında, algıyı manupule eden, sürekli ve hızlı bir değişim halinde olan dijital görsel üretimleri içinde Sinusoid, analog yollardan izleyiciye ışığın farklı formlarını gösteriyor. Hareket ve mercek etkileşimiyle sürekli değişen ışık formlarını değerli yapan izleyici üzerinde dijitalize etkiler yaratsa da analog yollarla üretilmiş olması.

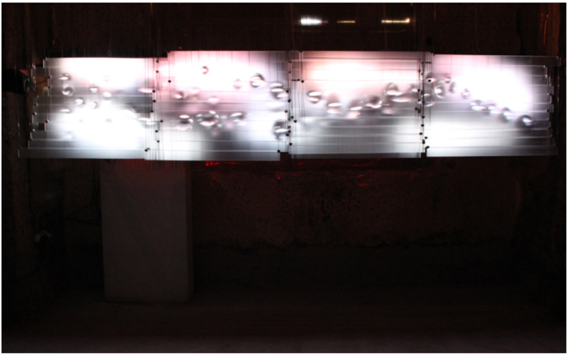

Öncelikle bu bahsettiğim gözümüzle dış dünya arasına giren aletlerin algımızı ve gerçekliği nasıl dönüştürdüğü üzerine araştırmalar, sonrasında ışık- madde etkileşimini araştırmak, ışığın farklı materyallere verdiği tepki denemeleri bu işin zeminini oluşturan süreçler. İkisinin çakışım noktası aslında.

İşin mekanla kurduğu ilişki diğer taraftan çok önemsediğim bir durum. Serginin inşaat alanında oluşu, yapıyla kurduğumuz açık temas, tüm iç sisteminin görünür olduğu bir mekanda bu yerleştirmeyi kurmak işin kendi katmanlarını ve iç yapısını da izleyiciye açmamı sağladı. Bu izleyicinin işe yaklaşımını organik bir şekilde inşa ediyor. Bu yapısal kurgu, izleyicinin hem mekanla hem de mekana eklemlenen yerleştirmeyle iletişim kurma biçimini aynı yolla sağlıyor. Candaş Şişman'ın kurguladığı hareket ve ses tasarımı da mekanın atmosferini ve bu iletişimi daha kuvvetli bir noktaya taşıdı.

Form olarak da, çok katı kararlarla parametrik programlarla üretilmiş formlar gibi en başından karar verilmiş şeyler değil de kurulduğu süreç içinde değişen dönüşen sistemler üzerinden ilerletiyorum; başka bir mekana taşındığında formun dönüştürülmesine elverecek esnek yapılar. Biraz "maker" ve zanaat ruh üretimlere çok değer katıyor. Sürekli yapma hali, ellerin de düşünceyle birlikte işliyor oluşu bu üretimi anlamlı yapıyor.

"Teknik Üniversitelerdeki Laboratuvarlar, Deneysel Sanatçılara ve Araştırmacılara Mutlaka Açılmalı"

Ebru: Şunu eklemek isterim. Türkiye'de yeni medya sanatlarında, yeni medya kültürünün yayılmasında aracılık edecek programların mimarisinin de yapılmasını çok önemli buluyorum ve bunun üzerine kafa patlatıyoruz. Bunun önümüzdeki yıllarda daha somut bir şekilde şekilleneceğini ümit ediyorum ben ama özellikle teknik üniversitelerdeki laboratuvarların deneysel sanatçılara ve araştırmacılara mutlaka açılması gerektiğini düşünüyorum. Laboratuvarlar olmazsa araştırma olmaz, bu icat etme yolları için gerekli olan donanım laboratuvarlarda var. Bu araçlara bizim erişim imkanımız da yok ya da çok zor. Ar-Ge kurumlarının ya da işte bu donanıma sahip olan kurumların biraz daha açılmasını bekliyoruz.

Alper: Bir de birikim çok önemli. Yeni medya anlamında dünyada bir ilki yaptık. Ama yurtdışında bunun yankıları çok daha farklı oldu Türkiye'dekine göre. Hafızamda öyle bir şeyin altlığı olması lazım ki insanlar onu anlasın, biraz tedirgin bir durum var yani bu tedirginliğin ötesine geçebilirse bazı şeyler dünya çapında çok yetenekli adamlar var şuan bu işle ilgilenen.

Ebru: Bu çok güzel bir röportaj oldu. Çünkü o kadar bilinmiyor ki soru dahi sorulamıyor.

DG: Çok teşekkür ederim.
Biz teşekkür ederiz

Etiketler

Alper Derinboğaz · Derya Gürsel · Buşra Tunç · Ebru Yetişkin

Bilişim ve Teknoloji · Blok Art Space · Dalgalar

Bir cevap yazın

Yorum yapabilmek için giriş yapmalısınız.